

ریاست جمهوری
سازمان برنامه و بودجه کشور
دفترخانه شورای عالی آمایش سرزمین

اسناد آمایش ۳۱ استان کشور

مُصوب شورای عالی آمایش سرزمین ۱۳۹۹/۱۲/۱۱

ریاست جمهوری
سازمان برنامه و بودجه کشور

دسیرخاژ شوراعالی آمایش سرزمین

شوراعالی آمایش سرزمین

۳.....	سند آمایش استان گلستان.....
۳۶.....	سند آمایش استان گیلان.....
۶۹.....	سند آمایش استان سمنان.....
۹۰.....	سند آمایش استان مازندران.....
۱۲۵.....	سند آمایش استان اردبیل.....
۱۵۱.....	سند آمایش استان آذربایجان غربی.....
۱۷۵.....	سند آمایش استان آذربایجان شرقی.....
۲۰۴.....	سند آمایش استان کردستان.....
۲۳۳.....	سند آمایش استان ایلام.....
۲۵۶.....	سند آمایش استان لرستان.....
۲۸۱.....	سند آمایش استان کرمانشاه.....
۳۰۰.....	سند آمایش استان همدان.....
۳۱۹.....	سند آمایش استان چهار محال و بختیاری.....
۳۳۵.....	سند آمایش استان خوزستان.....
۳۵۷.....	سند آمایش سرزمین استان اصفهان.....
۳۹۷.....	سند آمایش استان کهگیلویه و بویراحمد.....
۴۲۶.....	سند آمایش استان فارس.....
۴۴۷.....	سند آمایش استان بوشهر.....
۴۷۸.....	سند آمایش استان قم.....
۵۰۱.....	سند آمایش استان البرز.....
۵۱۹.....	سند آمایش استان تهران.....
۵۴۳.....	سند آمایش استان قزوین.....
۵۶۷.....	سند آمایش استان مرکزی.....
۵۹۴.....	سند آمایش استان زنجان.....
۶۲۳.....	سند آمایش استان سیستان و بلوچستان.....
۶۵۴.....	سند آمایش استان یزد.....
۶۸۸.....	سند آمایش استان کرمان.....
۷۲۶.....	سند آمایش استان هرمزگان.....
۷۴۸.....	سند آمایش استان خراسان جنوبی.....
۷۸۲.....	سند آمایش استان خراسان رضوی.....
۸۱۲.....	سند آمایش استان خراسان شمالی.....

به استناد جزء یک بند الف ماده ۲۶ قانون برنامه ششم توسعه جمهوری اسلامی ایران و ماده ۳۲ قانون احکام دائمی برنامه های توسعه کشور؛ شورای عالی آمایش سرزمین در جلسه مورخ ۱۳۹۹/۱۲/۱۱، سند آمایش استان مرکزی در افق ۱۴۱۴ را در دو قسمت راهبردی و اجرایی به شرح زیر تصویب نمود:

سند آمایش استان مرکزی

ماده ۱- تعاریف و مفاهیم

در این سند اصطلاحات زیر در معانی مشروح مربوط به کار می روند:

شورای عالی: شورای عالی آمایش سرزمین

دبیرخانه: دبیرخانه شورای عالی آمایش سرزمین

اهداف بنیادین توسعه فضایی استان: اهداف بنیادین غایت خواست های جامعه در حوزه های اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و زیست محیطی بوده که در قالب رویکرد تفکر ارزشی و مبتنی بر ارزش ها و آرمان های حاکم بر جامعه، احکام و الزامات اسناد فرادست ملی - منطقه ای، شناخت قابلیت ها و احصاء مسائل جامعه استخراج شده و مبنایی برای طراحی چشم انداز توسعه استان می باشد.

نقش استان در تقسیم کار ملی و منطقه ای: نقش استان در تقسیم کار ملی و منطقه ای مبتنی بر تحلیل روندها و گرایشات پیشین، الزامات اسناد فرادست ملی و منطقه ای و بررسی دقیق بر روی منابع، استعدادها و شایستگی های بالقوه یا بالفعل و نیز تخصص ها و مزیت های فعلی یا آتی استان در دو سطح جداگانه ملی و منطقه ای (متناسب با شعاع عملکردی هر نقش یا تخصص) شناسایی و تعریف می شود.

چشم انداز توسعه استان و مأموریت های آن: چشم انداز، تصویر آینده مطلوب و دلپذیر یک جامعه بوده که باورپذیری، شفافیت، جذابیت، یکپارچگی، جامعیت و برانگیزانندگی آن، سبب اجماع، ترغیب و جهت دهی به همه نیروهای توسعه در راستای تحقق آن می شود. چشم انداز توسعه استان مبتنی بر الزامات اسناد فرادست ملی - منطقه ای، اهداف بنیادین، عدم قطعیت های شناسایی شده، شناخت قابلیت ها و احصاء مسائل استان، دیدگاه های نخبگان و مقامات ارشد استانی و منبعث شده از نقاط لنگرگاهی (عملکردهای اصلی استان، آوازه یا برند استان و ...) در چارچوب رویکرد آینده نگاری استخراج می شود. مأموریت های توسعه استان نیز منبعث از سازوکار شناسایی اهداف بنیادین و استخراج چشم انداز، بازتاب دهنده جهت گیری ها و تخصص های توسعه استان و عرصه ها یا قلمروهای اولویت دار توسعه استان می باشد.

برای دانلود رایگان سوالات استخدامی طرح شهید زین الدین، اینجا بزنید

راهبردهای پابرجا: راهبردهای پابرجا راهبردهایی هستند که می‌تواند پاسخگوی آینده‌های متعدد ممکن باشد، بدون آن که در برخی آینده‌ها، موجب خسارت شدیدی شود. در سند آمایش استان، این راهبردها، راهبردهایی هستند که مبتنی بر کاربست تکنیک سناریونگاری، از بیشترین پابرجایی (ثبات، کارایی و کاربردی‌پذیری) در تمامی سناریوهای مختلف توسعه فضایی استان و زمینه‌سازی تحقق سازمان فضایی افق توسعه یافتگی استان برخوردار هستند.

شکل‌بندی کلان نظام فضایی: شکل‌بندی کلان نظام فضایی یا همان طرح پایه آمایش استان، مبتنی بر راهبردهای پابرجا و استنتاج الزامات فضایی این راهبردها، قلمروهای اصلی و مراکز عمده زیست و فعالیت، شبکه‌های اصلی زیربنایی و کریدورهای ارتباطی و قلمروهای اولویت‌دار توسعه فعالیت و استقرار جمعیت و قلمروهای نامناسب توسعه فعالیت و استقرار جمعیت استان را مشخص می‌نماید.

تخصص‌ها و اولویت‌های توسعه استان: تخصص‌های نواحی (مناطق) استان در قالب گداهای تفصیلی تر فعالیت‌ها و عرصه‌های اولویت‌دار توسعه در این نواحی (مناطق) در راستای شکل‌بندی کلان نظام فضایی طرح می‌گردد. **سیاست‌های سرزمینی توسعه بخش‌ها در استان:** مجموعه اقدامات و دستورالعمل‌های معینی که در جهت رسیدن به هدف یا اهداف موردنظر در برنامه آمایش استان، در چارچوب‌های راهبردهای مشخص شده تعیین و به اجرا گذاشته می‌شود.

تصویر سازمان فضایی استان در افق توسعه یافتگی: از رویهم گذاری لایه‌های مختلف شکل‌بندی الگوی استقرار فعالیت‌ها، الگوی نظام سکونتگاهی، الگوی نظام خدمات اجتماعی، الگوی نظام خدمات برتر، الگوی شبکه‌های زیربنایی به همراه لایه‌های پایه نظیر لایه‌های پهنه‌بندی‌های طبیعی، تقسیمات کشوری و ... تصویر شکل‌بندی سازمان فضایی استان را شکل می‌گیرد.

برنامه‌های اجرایی آمایش استان: مجموعه‌ای از طرح‌ها و پروژه‌های هماهنگ و هم‌راستا که در چارچوب یک برنامه (بخشی یا سرزمینی) شکل می‌گیرند و با اجرای آن‌ها در چارچوب جهت‌گیری‌های کلان و روش‌های اجرایی از پیش اندیشیده شده، هدف‌های برنامه آمایش استان محقق می‌شود.

آب قابل برنامه‌ریزی: سهم آب استان از منابع آب تجدیدپذیر حوضه‌های آبریز درجه ۲ سی‌گانه کشور که استان یکی از ذینفعان آن حوضه آبریز بوده و یا از طریق طرح‌های انتقال بین حوضه‌ای، منابع آب به استان منتقل می‌شود. منابع آب قابل برنامه‌ریزی شامل منابع متعارف (سطحی و زیرسطحی) و منابع آب غیرمتعارف (پساب و منابع آب شور و لب‌شور درون سرزمینی و منابع آب نمک‌زدایی دریا) می‌باشد.

ماده ۲- سند راهبردی آمایش استان مرکزی به قرار زیر است:

۲۰-۱- اهداف بنیادین

- مدیریت و حفاظت از منابع اکولوژیک استان
- خلق ثروت و توسعه اقتصادی استان
- ارتقا هویت مکانی-منطقه ای استان
- افزایش توان نگهداشت نخبگان استان
- توسعه اجتماعی و انسانی
- تقویت پیوندهای درونی و بیرونی استان
- ارتقاء سطح امنیت استان از طریق بکارگیری الزامات دفاعی، امنیتی، پدافند غیرعامل و مدیریت بحران در برنامه‌های توسعه‌ای استان

۲۰-۲- نقش استان در تقسیم کار ملی و منطقه‌ای

نقش استان در تقسیم کار ملی

- قطب ملی و فراملی فعالیتهای صنعتی (در حوزه های تجهیزات و ماشین آلات و نیروگاهی، صنایع غذایی، تجهیزات پزشکی، پتروشیمی، شیمیایی، پالایشگاهی و صنایع تبدیلی کشاورزی)، معدنی (سنگهای تزئینی و سولفات سدیم) با رعایت ملاحظات زیست محیطی)) و خدمات فنی و مهندسی در حوزه صنعت
- دارای جایگاه ویژه تولیدی و صادراتی در برخی محصولات کشاورزی
- قطب پژوهشهای صنعتی و کشاورزی در محصولاتی نظیر انار، پسته، لوبیا، گل و گیاه و پژوهشهای هسته ای در زمینه های کشاورزی و پزشکی
- دارای جایگاه ویژه در بخش انرژی کشور و قطب تولید انرژی های پاک
- جاذب گردشگر در مناطق دارای پتانسیل (عبوری، تاریخی-فرهنگی، طبیعی، صنعتی، ورزشی، تفریحی و...)

نقش استان در تقسیم کار منطقه‌ای

- قطب خدمات ویژه پزشکی در زمینه های بیماری های سرطان، ناباروری و ...، گردشگری سلامت (آبگرم محلات)
- مرکز مدیریت بحران در منطقه غرب کشور (استان های لرستان، کرمانشاه، ایلام)
- قطب آموزش عالی با رویکرد فنی و مهندسی
- قطب آموزش های مهارتی و جوار کارگاهی مبتنی بر صنایع دارای مزیت استان
- مرکز لجستیک منطقه

– مرکز ارائه دهنده خدمات به سالمندان

– مرکز استان به عنوان ارائه دهنده خدمات برتر، هم سطح با سایر کلانشهرهای کشور

۲۰-۳- چشم انداز توسعه استان

جامعه ای توسعه یافته، برخوردار از هویت ویژه مکانی-منطقه ای، جذب کننده طبقه خلاق و جامعه نخبگان، خلق کننده ثروت بر پایه مدیریت زیست بومی و فناوری پیشرفته، دارای توسعه متوازن فضایی و پیوندهای قدرتمند چند سویه درونی و بیرونی با رعایت الزامات و ملاحظات دفاعی، امنیتی و پدافند غیرعامل می باشد.

۲۰-۴- مأموریت های توسعه استان

محیط زیست و منابع طبیعی

– حفظ و احیا منابع طبیعی استان از طریق بیابان زدایی و تثبیت شن های روان، حفاظت و حراست از جنگل ها و مراتع، اجرای طرح ترسیب کربن و عملیات آبخیزداری و آبخوان داری بهبود شرایط زیست بوم های خسارت دیده و دچار بحران استان، حفظ تنوع زیستی و بهبود شرایط زیست بوم های ارزشمند بحرانی و حساس، آموزش و فرهنگ سازی و گسترش سازمانهای مردم نهاد مرتبط

– توسعه فناوری های سبز، ارتقای بهره وری سبز، گسترش اقتصاد سبز و کارآفرینی سبز به منظور کاهش سطح آلودگی در استان و حمایت از انرژی های نو و تجدید پذیر و اتخاذ سیاست های تشویقی و تنبیهی در جهت کاهش آلاینده ها

– عملیاتی نمودن برنامه مدیریت جامع پسماند خانگی، بیمارستان و صنعتی با تأکید بر ایجاد واحدهای بازیافت

– تأکید بر ارزیابی و مدیریت زیست محیطی پروژه های بزرگ عمرانی و کمک مالی و فنی به بنگاه ها به منظور تغییر تکنولوژی برای کاهش آلاینده ها

– ایجاد و گسترش سیستم های پایش لحظه ای آلودگی هوا در شهرهای آلوده و صنایع بزرگ استان

– تدوین و اجرای مدیریت زیست بومی و تأمین حلقه اکولوژیک تالاب میقان

– بازنگری و اجرای کامل طرح جامع کاهش آلودگی اراک

آب

– توسعه، توازن و تعادل در منابع آب زیر زمینی از طریق اجرای طرح های تعادل بخشی آب های زیر زمینی

– بهسازی و مرمت، احیاء و لایروبی و تغذیه مصنوعی قنوات در فصول غیر زراعی

– تأمین آب مطمئن و پایدار جهت فعالیتهای اقتصادی و اجتماعی در استان

- اصلاح الگوی مصرف آب در بخشهای اقتصادی با تاکید بر بخش کشاورزی از طریق تخصیص آب مطابق طرح الگوی کشت برای تمامی نقاط استان مرکزی، نصب کنتور هوشمند و حجمی آب و ...
- ارتقاء فرهنگ و دانش عمومی در جهت بهینه نمودن الگوی مصرف و حمایت از تشکیل تشکلهای مردم نهاد مرتبط با بخش آب

صنعت و معدن

- برندسازی و ایجاد خوشه های صنعتی و تکمیل زنجیره های تولید در صنایع ریلی و حمل و نقل، آلومینیوم و پتروشیمی، ساخت تجهیزات نفت و گاز و نیروگاهی، صنایع غذایی و پوشاک، دارویی و بهداشتی با رویکرد صادرات و حضور در بازارهای بین المللی
- افزایش بهره وری عوامل تولید در بخش صنعت از طریق بازسازی و نوسازی صنایع استان، استاندارد سازی فرایند انجام کار و محصولات، تقویت آموزشهای مهارتی، استقرار صنایع کم آب بر و فناوریهای بالا (High Tec)
- ساماندهی صنایع واگذار شده به بخش خصوصی، نظارت بر اجرای عملکرد در جهت ارتقا کمی و کیفی تولیدات و جلوگیری از ورشکستگی صنایع و بحرانهای کاری و اجتماعی
- بهره برداری بهینه از معادن غیرفلزی استان از طریق استاندارد سازی تولیدات، رقابتی نمودن، فراوری محصولات و تولید محصولات جدید از ضایعات مانند کاغذهای سنگی و ... به منظور حضور در بازارهای بین المللی
- تعریف پهنه های معدنی به منظور انجام عملیات اکتشافی ثمر بخش

کشاورزی

- تجاری سازی و استاندارد سازی و رقابتی نمودن محصولات در بازارهای هدف
- حمایت از ایجاد صنایع تبدیلی، فرآوری و تکمیل زنجیره های تولید محصولات کشاورزی دارای مزیت استان
- افزایش بهره وری از طریق ارتقاء سطح مکانیزاسیون، دانش بنیان ساختن و توانمندسازی منابع انسانی و نوسازی ساختار تحقیق، آموزش و ترویج در بخش کشاورزی، حمایت هدفمند از توسعه کشت های گلخانه ای، هیدروپونیک و کم آب بر و افزایش بهره وری آب بخش کشاورزی و اصلاح الگوی کشت و ساماندهی اراضی کشاورزی

خدمات بازرگانی

- ایجاد مراکز لجستیک صادرات و واردات در منطقه میانی و شمالی استان

– تقویت خدمات پشتیبان تولید و مدیریت زنجیره تامین در بخشهای اقتصادی از طریق بازاریابی بین المللی و تجارت الکترونی، ارتقا پایانه های صادراتی محصولات صنعتی و کشاورزی (انار، پسته و ...)، احداث انبارهای عمومی، تخصصی و چند منظوره، سردخانه ها، تقویت و توسعه گمرکات استان

بهداشت و درمان

– تبدیل شهر اراک به عنوان قطب درمانی غرب کشور از طریق ساماندهی و تقویت بیمارستانهای تخصصی موجود شامل: تکمیل و راه اندازی بیمارستان ولیعصر اراک، تسریع در توسعه و تکمیل بیمارستان آیت ا... خوانساری (بیماران خاص)، تسریع در احداث بیمارستان سوانح و سوختگی، تسریع در ساخت بیمارستان دو ستار مادر، ترغیب بخش خصوصی جهت سرمایه گذاری در بخشهای فوق تخصصی و خدمات برتر بهداشت و درمان

آموزش، پژوهش و فناوری اطلاعات و ارتباطات

– ارتقا سطح کمی و کیفی دانشگاههای استان متناسب با فعالیتهای اقتصادی و اجتماعی استان
– تقویت مراکز تحقیقاتی و پژوهشگردها متناسب با فعالیتهای اقتصادی استان نظیر مراکز تحقیقات سرطان، تحقیقات صنعتی، گل و گیاه، پسته و انار و...
– ارتقا کیفی و تجهیز مراکز فنی حرفه ای تخصصی متناسب با نیازهای بازار کار استان
– بازسازی، مقاوم سازی و تجهیز مدارس به امکانات مدرن آموزشی و پرورشی نظیر آزمایشگاهها، کتابخانه، سالنهای ورزشی با رویکرد توسعه مدارس مهارتی و خلاقیت گرا در استان
– ساماندهی واحدهای دانشگاهی غیر توانمند و بازنگری رشته های تحصیلی موجود متناسب با نیازهای بازار کار استان

– حمایت از صنایع استان به منظور تجهیز و به روز کردن سیستمهای سخت افزاری و نرم افزاری برای ایجاد ارتباط با بازارها جهانی و رقابتی نمودن آنها
– ایجاد و گسترش واحدهای تحقیق و توسعه صنایع استان
– ایجاد، ارتقا و افزایش کیفیت شبکه فن بازار استان، قطبهای فناوری با تأکید بر نقش پارکهای فناوری و دانشگاههای برتر استان

ملاحظات امنیتی و دفاعی

– تقویت پدافند هوایی مراکز حساس و استراتژیک خصوصاً در منطقه میانی و جنوبی استان و تقویت پدافند غیرعامل به ویژه امنیت سایبری در کلیه مراکز و تاسیسات اقتصادی و زیرساختی مهم استان

- فرهنگ سازی مردم از طریق آموزش عمومی و تخصصی توسط دستگاه های اجرایی و امدادی و گسترش فرهنگ بیمه و افزایش ضریب نفوذ بیمه در حوادث غیر مترقبه

سکونتگاه های شهری و روستایی

- ساماندهی و زیباسازی سیما و منظر شهری شهرهای بزرگ استان از طریق اجرایی کردن طرح مبلمان شهری، روشنایی و نورپردازی، احیا حیات شبانه و ...
- بهبود کمی و کیفی زیرساخت های شهری و افزایش کارایی سیستم حمل و نقل درون شهری در راستای کاهش آلودگی هوا، روان سازی ترافیک و ..
- توانمند سازی و ارتقاء بافتهای حاشیه ای و غیر رسمی اراک، ساوه و خمین
- حفظ یکپارچگی قلمرو سیاسی استان و تعیین نقش و کارکرد مراکز شهرستانهای استان

انرژی

- تقویت کمی و کیفی زیرساخت های لازم انرژی متناسب با فعالیتهای اقتصادی و توزیع جمعیت در پهنه استان
- ایفای نقش محوری استان و احراز جایگاه مرکزی در مبادلات و ترانزیت انرژی منطقه
- افزایش سهم انرژیهای تجدید پذیر در سبد انرژی مصرفی با تاکید بر استفاده از ظرفیت های استان در تولید انرژی خورشیدی و زمین گرمایی
- کاهش ضایعات و تلفات در بخش تولید، انتقال و توزیع انرژی تا سطح استانداردهای ملی
- ارتقاء فرهنگ مصرف بهینه انرژی از طرق مختلف

راه و ترابری

- افزایش سهم ناوگان حمل و نقل ریلی و هوایی در حمل بار و مسافر استان
- تقویت شبکه ارتباطی استان با تاکید بر شبکه درونی استان
- افزایش کیفیت و ارتقاء استاندارد محورهای ارتباطی از طریق اصلاح و حذف نقاط حادثه خیز استان، راه اندازی سیستم کنترل هوشمند حمل و نقل جاده ای و ریلی، بهبود علائم ایمنی و ترافیکی در شبکه راه های ترانزیتی به منظور ارتقا ایمنی محورهای مواصلاتی، حفظ و نگهداری راه های موجود استان
- افزایش کمی و کیفی خدمات پیشرفته در محورهای مواصلاتی استان

گردشگری

- ایجاد زیرساخت های مورد نیاز در محورهای گردشگری استان و استانهای همجوار

- ایجاد زیرساختهای لازم جهت تقویت گردشگری سلامت با محوریت آب گرم محلات، بیمارستانهای تخصصی و فوق تخصصی استان، دهکده سلامت در شهر تفرش و تکمیل زیر ساختهای سرزمین ایرانیان در زرنديه
- استفاده از پتانسیل گردشگر عبوری و افزایش زمان ماندگاری آنها در استان
- حمایت از طرحهای توسعه و ایجاد امکانات گردشگری روستایی (روستاهای هدف گردشگری)، جاذبههای طبیعی و بومگردی استان
- شناسایی، مدیریت و توسعه رویدادها و جشنوارهها و توسعه بازارچه های محصولات صنایع دستی و سوغاتی های استان با تاکید بر برند سازی سوغاتی ها و صنایع دستی به ویژه فرش ساروق و جیریا، شیره انگور، فتیر اراک و ...
- مرمت اضطراری و احیاء بافتهای تاریخی استان
- ایجاد تمهیدات لازم جهت جذب سرمایه گذاری بخش خصوصی در فعالیتهای گردشگری استان

۲۰-۵- راهبردهای پابرجا

- مدیریت پایدار محیط های طبیعی
- تقویت هویت منطقه ای-مکانی و فراهم آوردن زمینه های نگهداشت نخبگان استان
- گذر از صنایع با تکنولوژی پایین به صنایع مبتنی بر فناوری های پیشرفته
- توسعه کشاورزی پایدار و سودآور با تاکید بر مدیریت منابع پایه و نهاده ها
- افزایش توازن و تعادل در نظام فضایی استان
- توسعه گردشگری استان به ویژه در سطح ملی و منطقه ای با رویکرد گردشگری عبوری، تاریخی، سلامت، طبیعی و اقتصادی

۲-۶- شکل بندی کلان نظام فضایی استان (تصویر چشم انداز توسعه استان)

قلمروهای اولویت دار استقرار جمعیت

- بخش شمالی استان: بخش های شرقی شهرستانهای ساوه و زرنديه
  - بخش میانی استان: نواحی حاشیه ای شهرستانهای کمیجان و خنداب و توسعه کالبدی و استقرار جمعیت در شهرهای جدید مهاجران و امیرکبیر در شهرستانهای اراک و شازند و استقرار جمعیت در بخشهایی از شهرستانهای آشتیان، تفرش و فراهان
  - بخش جنوبی استان: بخشهایی از شهرستانهای خمین، محلات، دلجان و شازند
- قلمروهای اولویت دار توسعه فعالیت (فعالیت های کشاورزی، صنعت، معدن و خدمات)

قلمروهای اولویت دار فعالیتهای کشاورزی

- کشت های فشرده و تجاری و نباتات لیفی (پنبه) در قسمت شرقی دشتهای ساوه و زرندیه
- استقرار کشت دیم در مناطق میانی استان شامل دشت فراهان و اراک
- کشت نباتات صنعتی و حبوبات (لوبیا) در دشت شازند
- کشتهای فشرده و گلخانه‌ای و گیاهان دارویی و زعفران در ناحیه جنوبی استان شامل خمین، دلیرجان و محلات توسعه باغات در دشت شرا (خنداب)، کمیجان و شازند

قلمروهای اولویت دار فعالیتهای صنعتی

- استقرار صنایع کم آب بر در مناطق شمالی استان (شهرستان ساوه و شهرستان زرندیه)، ناحیه شرقی استان (بخشی از شهرستان آشتیان)
- استقرار صنایع کم آب بر، های تک و صنعت سبز در ناحیه میانی استان (شمال شهرستان اراک) و ناحیه جنوبی (بخشهایی از شهرستانهای دلیرجان و خمین) و بخش شمالی شهرستان شازند
- استقرار صنایع معدنی در ناحیه جنوبی (محلات و خمین)

قلمروهای نامناسب استقرار جمعیت و فعالیت

- محدودیت‌ها و ممنوعیت‌های ناشی از قوانین و مقررات (از جمله حرایم رودخانه‌ها، حرایم امنیتی-حفاظتی و ...)

قلمروهای دارای محدودیت استقرار جمعیت

- بخشهایی از شمال غربی شهرستان ساوه، قسمتهایی از مرکز و شرق شهرستان اراک، بخشهایی از شرق شهرستان تفرش، قسمتهایی از منطقه شمالی شهرستان آشتیان، بخش‌های جنوبی شهرستانهای دلیرجان و محلات و محدوده‌های کوچکی از شرق شهرستانهای خنداب و شازند

قلمروهای دارای محدودیت استقرار فعالیت

- عدم استقرار فعالیتهای کشاورزی در مناطق بیابانی و کویری استان که دارای محدودیت منابع آب بوده و بیشتر جنبه حفاظتی و قرق دارد (حدود ۴۰۰ هزار هکتار).
- عدم استقرار کلیه فعالیتهای صنعتی، کشاورزی و زیرساختی در مناطق حفاظت شده استان که حدود ۷,۱ درصد از مساحت استان را شامل می‌شود.
- عدم استقرار صنایع آب بر و کشت محصولات پرمصرف آب در کلیه دشتهای استان به دلیل بیلان منفی دشتهای
- ممنوعیت استقرار صنایع خارج از شهرکها و نواحی صنعتی در محدوده شعاع ۳۰ کیلومتری شهر اراک که شامل قلمرو میانی استان می‌شود.

– ممنوعیت استقرار صنایع خارج از شهرکها و نواحی صنعتی در محدوده شعاع ۱۲۰ کیلومتری شهر تهران که شامل قلمرو شمالی استان می شود.

ماده ۳- سند اجرایی آمایش استان مرکزی به قرار زیر است:

۳-۱- تخصص ها و اولویت های توسعه استان

شهرستان اراک

- کشت غلات (گندم ، جو و لوبیا)
- شیلات (تولید ماهیان سردابی، بچه ماهی و ماهی زینتی)
- تولیدات دامی (گوشت قرمز، شیر، گوشت مرغ و تخم مرغ)
- سایر محصولات کانی غیر فلزی
- ساخت فلزات اساسی
- محصولات فلزی فابریکی
- ساخت مواد و محصولات شیمیائی
- ساخت ماشین آلات و تجهیزات
- وسایل نقلیه موتوری
- محصولات غذایی و آشامیدنیها
- ساخت منسوجات
- محصولات ازلاستیک و پلاستیک
- ماشین آلات و دستگاههای برقی
- سایر تجهیزات حمل و نقل
- مبلمان سایر مصنوعات
- رادیو تلویزیون و وسایل ارتباط
- سایر محصولات کانی غیر فلزی
- ذخایر معدنی (سنگ آهن)
- خدمات بازرگانی (مرکز ذخیره سازی ، نگهداری ، عرضه و بارانداز کالا)
- ترانزیت (مرکز لجستیک کشور)

- خدمات گردشگری (طبیعی، عبوری)
  - خدمات برتر (ویژه پزشکی در زمینه های بیماری های سرطان، ناباروری و تصادفات جاده ای و...)
  - آموزش عالی با رویکرد فنی و مهندسی
  - قطب آموزش های مهارتی و جوار کارگاهی مبتنی بر صنایع دارای مزیت استان
  - مرکز استان به عنوان نهاد اصلی ارائه دهنده خدمات برتر در سطح سایر کلان شهرهای کشور
- شهرستان آشتیان
- ساخت فلزات اساسی
  - ساخت ماشین آلات و تجهیزات
  - ابزار پزشکی - اپتیکی - دقیق - ساعت
  - مرکز ارائه دهنده خدمات به سالمندان (دهکده سلامت)
- شهرستان تفرش
- خدمات گردشگری (طبیعی و تاریخی)
  - مرکز ارائه دهنده خدمات به سالمندان (دهکده سلامت)
  - تولید ماهیان خاویاری و سردابی
- شهرستان خمین
- کشت غلات (لوبیا)
  - گل محمدی
  - گل شاخه بریده
  - تولیدات دامی (شیر، گوشت مرغ)
  - سایر محصولات کانی غیر فلزی
  - ساخت فلزات اساسی
  - محصولات فلزی فابریکی
  - ساخت مواد و محصولات شیمیائی
  - وسایل نقلیه موتوری
  - محصولات غذایی و آشامیدنیها
  - ساخت منسوجات

- محصولات ازلاستیک و پلاستیک
- ساخت کاغذ و محصولات کاغذی
- مبلمان سایر مصنوعات
- ذخایر معدنی (طلا)
- خدمات گردشگری (تاریخی و طبیعی)
- شهرستان خنداب
  - نبات علوفه ای (یونجه)
  - تولید ماهیان زینتی
- شهرستان دلیمان
  - گل محمدی
  - سایر محصولات کانی غیر فلزی
  - ساخت مواد و محصولات شیمیائی
  - محصولات غذایی و آشامیدنیها
  - ساخت منسوجات
- خدمات گردشگری (طبیعی) (غار نخجیر)، تاریخی (شهر تاریخی نراق)، عبوری
- شهرستان زرننده
  - کشت غلات (جو)
  - محصولات صنعتی (کلزا)
  - صیفی جات (خریزه و طالبی)
  - نباتات علوفه ای (ذرت علوفه ای)
  - محصولات باغی (پسته)
  - محصولات دامی (تخم مرغ)
  - تولید ماهیان گرمآبی
  - سایر محصولات کانی غیر فلزی
  - ساخت فلزات اساسی
  - محصولات فلزی فابریکی

- ساخت مواد و محصولات شیمیائی
  - ساخت ماشین آلات و تجهیزات
  - وسایل نقلیه موتوری
  - محصولات غذایی و آشامیدنیها
  - محصولات ازلاستیک و پلاستیک
  - ماشین آلات و دستگاههای برقی
  - ساخت کاغذ و محصولات کاغذی
  - کک و فراورده های حاصل از نفت
  - مبلمان سایر مصنوعات
  - خدمات بازرگانی (بندر خشک)
  - خدمات گردشگری (قطب مناطق تفریحی، ورزشی، اوقات فراغتی جوانان در سرزمین ایرانیان و عبوری)
- شهرستان ساوه
- غلات (گندم، جو)
  - محصولات صنعتی (کلزا)
  - سبزیجات گلخانه-ای و سیب زمینی
  - صیفی جات (خریزه و طالبی، هندوانه)
  - نبات علوفه ای (ذرت علوفه ای)
  - محصولات باغی (سیب، انار، پسته)
  - محصولات دامی (گوشت قرمز، گوشت مرغ، تخم مرغ)
  - تولید ماهیان خاویاری، سردابی، گرمابی، بچه ماهی
  - سایر محصولات کانی غیر فلزی
  - ساخت فلزات اساسی
  - محصولات فلزی فابریکی
  - ساخت مواد و محصولات شیمیائی
  - ساخت ماشین آلات و تجهیزات
  - وسایل نقلیه موتوری

- محصولات غذایی و آشامیدنیها
- ساخت منسوجات
- محصولات ازلاستیک و پلاستیک
- ماشین آلات و دستگاههای برقی
- ساخت کاغذ و محصولات کاغذی
- ابزار پزشکی - اپتیکی - دقیق - ساعت
- خدمات بازرگانی و ترانزیتی
- قطب آموزش های مهارتی و جوار کارگاهی مبتنی بر صنایع دارای مزیت استان
شهرستان شازند
- غلات (لویبا، یونجه)
- محصولات باغی (سیب، انگور)
- شیلات (تولید بچه ماهی و ماهیان سردابی)
- تولیدات دامی (شیر)
- سایر محصولات کانی غیر فلزی
- ساخت مواد و محصولات شیمیائی
- محصولات غذایی و آشامیدنیها
- کک و فراورده های حاصل از نفت
- ذخایر معدنی (سرب و روی)
- خدمات گردشگری (طبیعی) (سرابهای شازند)، ورزشی (کوه لجور، پیست اسکی پاکل)
شهرستان فراهان
- غلات (گندم)
- ساخت منسوجات
- شهرستان کمیجان
- محصولات جالیزی (هندوانه)
- مبلمان سایر مصنوعات
- خدمات گردشگری (طبیعی) (وفس)، تاریخی) و بوم گردی

شهرستان محلات

- صیفی جات (گوجه فرنگی)
- سایر محصولات کانی غیر فلزی
- ساخت منسوجات
- ماشین آلات و دستگاههای برقی
- ذخایر معدنی (تراورتن و مرمریت)
- خدمات گردشگری (سلامت-آبگرم محلات)، طبیعی (سرچشمه محلات) و تاریخی (خوره و یخچالهای طبیعی)

۲-۳- سیاست‌های سرزمینی توسعه بخش‌ها در استان

آب

- مقابله با تهدید افزایش تغییرات اقلیمی و دمای متوسط سالیانه و کاهش میزان بارش سالیانه و اجرای سیاستهای سازگاری با کم آبی در استان
- تقویت فرهنگ مصرف بهینه آب در صنایع، فعالیت‌های کشاورزی و بخش شرب و خانگی
- بهبود روش‌های انتقال و توزیع آب از طریق سامانه‌های نوین آبیاری و احداث شبکه‌های آبیاری و زهکشی
- افزایش طرح‌های استفاده از آبهای نامتعارف نظیر پساب ها و ...
- الگوی کشت محصولات کشاورزی و بهینه سازی سطح زیر کشت محصولات کشاورزی مناسب با منابع آب در دسترس
- کاهش وابستگی صنایع به آب با استفاده از فناوری‌های نوین
- مدیریت یکپارچه در تامین، انتقال و توزیع منابع آب بین بخش‌های مختلف اقتصادی استان
- تنوع بخشی به اجرای سرمایه‌گذاری در بهره‌برداری پایدار از منابع آب به ویژه ظرفیت‌های قانونی بودجه‌های سالیانه
- لحاظ نمودن حق‌آبه‌های زیست‌محیطی حوزه‌های آبریز استان
- تعادل بخشی سفره‌های آب زیرزمینی دشت‌های استان
- حفاظت از حریم رودخانه‌ها و بهره‌برداری بهینه از آن‌ها در استان
- استفاده از طرح‌های انتقال آب از حوزه‌های مجاور به منظور تامین آب شرب و صنعت در مناطق شمالی استان (زرننده و ساوه)

کشاورزی

- افزایش بهره وری آب در بخش کشاورزی و حرکت به سمت محصولات کم آب بر با استفاده از تکمیل شبکه های آبیاری، اجرای سیستمهای آبیاری نوین، مکانیزاسیون کشاورزی
- جلوگیری از تخریب و کاهش کیفیت خاک
- افزایش مکانیزاسیون بخش کشاورزی و بهره گیری از فناوریهای مناسب در جهت کاهش استفاده از منابع آب و ....
- توسعه زنجیره بالا دستی و پایین دستی دارای مزیت استان (توسعه صنایع تبدیلی-تکمیلی، اعم از بسته بندی، انبارداری و فرآوری)
- افزایش بهره وری نیروی انسانی شاغل در بخش کشاورزی از طریق جذب نیروهای جوان و فارغ التحصیلان مرتبط
- تمرکز بر تولید محصولات کم آب بر یا سودده مانند گیاهان دارویی، گل های زینتی و ...
- هدایت سرمایه ها به سمت محصولات دارای مزیت نسبی
- تهیه برنامه های الگوی کشت و تقویم کشت مبتنی بر اقلیم منطقه در راستای سازگاری با کم آبی
- توسعه شیلات و آبی پروری (پرورش ماهی های تزئینی و زالو ...)
- افزایش سطح زیر کشت گلخانه ها به ویژه در شهرستانهای اراک، ساوه، محلات، خداب و ...
- کاهش نقش واسطه ها در عرضه محصولات کشاورزی به بازارهای مصرف و حمایت از تعاونی های کشاورزی
- تغییر الگوی پرورش دام کم بازده به دامهای پربازده به منظور افزایش بهره وری و کاهش فشار بر مراتع و هویت گذاری دام
- توسعه مدیریت آلاینده ها و پسماندهای کشاورزی

صنعت

- بازسازی، نوسازی صنایع فعال استان به منظور ارتقا بهره وری و توان رقابتی
- شناسایی بازارهای هدف محصولات دارای مزیت استان به منظور افزایش صادرات
- اتخاذ تمهیداتی به منظور افزایش ظرفیت اسمی صنایع استان
- توسعه زنجیره تامین بنگاه های فعال در استان با تاکید بر بنگاه های کوچک و متوسط
- تقویت روحیه کارآفرینی و آموزش های کارآفرینی

- افزایش و حمایت از خدمات پشتیبان تولید
- بهبود و ارتقا زیرساختهای مورد نیاز بخش صنعت نظیر انرژی، آب و ...
- ایجاد و توسعه شهرکهای صنعتی در مناطق دارای مزیت
- ایجاد شهرکها و نواحی تخصصی در استان نظیر شهرک تجهیزات پزشکی، قطعات خودرو و ...
- بهبود و توسعه زیرساختهای مورد نیاز در بخش معدن
- افزایش تمرکز بر صنایع جدید با تاکید بر شکل گیری و توسعه خوشه های صنعتی
- ایجاد و توسعه زیرساختهای توسعه فناوری، صنایع پیشرفته و دانش بنیان
- جلوگیری از استقرار صنایع ناهمگون و ناسازگار در مجاورت یکدیگر
- جهت گیری به سمت صنایع نوین، پیشرفته و پویا
- توسعه آموزشهای مهارتی و جوار کارگاهی مبتنی بر صنایع دارای مزیت استان
- توسعه مدیریت آلاینده ها و پسماندهای صنعتی

نظام سکونتگاهی

- تقویت شهر اراک به عنوان کلان شهر و مرکز استان در کشور
- ارتقا سطح شهر ساوه و خمین به سطح ۲ و محلات، دلجان، شازند به سطح ۳ در استان
- جلوگیری از گسترش سکونتگاههای غیررسمی
- بهبود خدمات عمران شهری و زیباسازی چهره شهرها
- توانمندسازی سکونتگاههای غیررسمی
- بهبود امکانات تفریحی و سرگرمی
- بهبود امکانات حمل و نقل عمومی با تاکید بر مدهای حمل و نقل پاک
- تقویت پیوند روستاها با شهرهای کوچک و میانی
- هویت بخشی به سیمای روستاها
- توسعه امکانات زیرساختی در روستاها به ویژه در زمینه بهداشت، رفاه، راه و آموزش
- توسعه و تقویت زیرساختهای عمران شهری و روستایی
- کاهش فاصله امکانات و خدمات شهرها با روستاها
- مدیریت آلاینده ها و پسماندهای شهری و روستایی

بازرگانی

- افزایش کمی و کیفی فعالیت‌های بازرگانی و گمرکی
- افزایش پیوندهای اقتصادی و بازرگانی برون استانی
- افزایش صادرات خدمات فنی و مهندسی استان
- ایجاد و توسعه تشکلهای خدماتی و بازرگانی
- ایجاد بازارهای استانی و بررسی زمینه‌های تبادل محصولات داخلی
- توسعه و تجهیز و افزایش ظرفیت گمرکات استان
- انتقال دفاتر اصلی بنگاه‌های تولیدی و خدماتی بزرگ از تهران به درون استان
- حمایت از صادرات استان و تلاش در راستای افزایش آن
- افزایش شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات حمل و نقل
- توسعه زیرساخت‌های خدمات پشتیبان تولید (نگهداری کالا، انبارداری، بسته‌بندی و ...)
- توسعه زیرساخت‌ها و بازارهای مالی و سرمایه‌ای در استان

گردشگری

- احیا، حفظ و نگهداری نواحی طبیعی همانند هفتاد قله، تالاب میقان، منطقه جاسب، غار نخجیر و ...
- تجهیز مناطق نمونه گردشگری نظیر دره گردو، انجیرک و ...
- گسترش و بهبود تاسیسات زیربنایی و رفاهی مورد نیاز توسعه گردشگری (هتل، رستوران، مراکز اقامتی بین‌راهی و ...)
- در محورها کانون‌های گردشگری استان به ویژه محلات، دلیجان، خمین، شازند، اراک
- ترویج فرهنگ طبیعت‌گردی به منظور کاهش آسیب‌ها و اثرات سوء گردشگری در مناطق طبیعی
- افزایش فرهنگ و تعامل مناسب ساکنین استان با گردشگران (روحیه مهمان‌نوازی)
- بکارگیری روش‌های تبلیغاتی موثر و حرفه‌ای برای توسعه و ترویج صنعت گردشگری استان از طریق گسترش تورهای طبیعت‌شناسی، جشنواره‌ها و رویدادهای فرهنگی همچون جشنواره گل و گیاه محلات و ...
- هویت بخشی به استان مرکزی با اشاعه نمادهای استان مانند پروفیسور حسابی، امیر کبیر و ...
- مرمت و بهسازی آثار و ابنیه تاریخی استان نظیر بازار اراک، مسجد جامع ساوه، شهر تاریخی نراق و ...
- توسعه اکوتوریسم در استان
- بهبود گردشگری روستایی در استان به ویژه در روستاهای هدف گردشگری مانند انجدان، وفس، هزاوه، دلارام و ...

خدمات برتر

- توسعه خدمات پزشکی تخصصی و فوق تخصصی در مرکز استان
- توسعه خدمات تخصصی درمانی از طریق توسعه بیمارستان‌های تخصصی در شهرهای استان
- ارتقا دانشگاه مادر استان به سطح ۲
- ایجاد ارتباط بین دانشگاه و فعالیتهای اقتصادی استان به ویژه در بخشهای مزیت دار صنعت و کشاورزی
- ایجاد و گسترش مراکز تحقیقاتی تخصصی در راستای تبدیل استان به هاب تحقیقات صنعتی و کشاورزی متناسب با فعالیتهای دارای مزیت استان
- افزایش سرمایه گذاری و حمایت از شکل گیری تیم های ورزشی حرفه ای در استان
- افزایش زیر ساختهای فناوری اطلاعات و مخابراتی در راستای گسترش فناوری اطلاعات در کلیه بخشهای اقتصادی

- بهبود و افزایش کیفیت خدمات بیمه ای در همه ی بخش ها
- توسعه سینماها و سالن های نمایش، سالن کنسرت در شهرهای استان
- حمایت از ایجاد فناوری های نوین، اقتصاد دیجیتال و ...
- ایجاد زیرساختهای مناسب جهت تبدیل استان به هاب تجارت الکترونیک و فناوری اطلاعات در منطقه

حمل و نقل

- گسترش نقش ترانزیتی استان در کریدور ترانزیتی شمالی- جنوبی و شرقی- غربی کشور
- نوسازی و بهسازی شبکه زیرساخت های حمل و نقل
- افزایش مشارکت بخش خصوصی در ایجاد، توسعه و بهره برداری از زیرساخت ها
- ایجاد زیرساخت های مربوط به مجتمع های خدماتی- رفاهی بین راهی در حاشیه راه های اصلی و ترانزیتی استان

- توسعه زیرساخت های حمل و نقل در بخش های مناطق مختلف استان به منظور تقویت پیوندهای درون استان
- ایجاد زیرساخت های لازم در راستای تبدیل استان به هاب لجستیک حمل و نقل
- توسعه زیرساخت های ریلی به منظور اتصال شهرهای استان به استانهای مجاور
- تقویت و تجهیز فرودگاه استان در راستای حمل بار و آموزشی
- بهبود کمی و کیفی شبکه حمل و نقل استان در راستای تقویت سایر فعالیتهای اقتصادی و افزایش ایمنی

محیط زیست و منابع طبیعی

- جلوگیری از کاهش میزان منابع آب سطحی و زیرزمینی

- جلوگیری از افزایش انتشار آلاینده‌های شهری و صنعتی
- جلوگیری از تخریب کانون‌های زیستی، مهاجرت و کاهش جمعیت گونه‌های گیاهی و جانوری
- جلوگیری از استقرار صنایع ناسازگار با محیط
- مقابله با بیابان‌زایی و کویرزایی
- مقابله با تهدید ناشی از افزایش تغییرات اقلیمی و دمای متوسط سالیانه
- کاهش استفاده از سوخت‌های غیراستاندارد
- توسعه فرهنگ حفاظت از محیط زیست
- بهبود کیفیت حفاظت از مناطق حفاظت شده محیط زیست
- اعمال حق‌ابه‌های زیست محیطی
- بهبود وضعیت تالاب‌های استان
- اصلاح ساختار صنایع آلاینده
- افزایش سرانه فضای سبز شهری
- ایجاد تمهیداتی جهت مدیریت و کاهش پسماندهای بخش‌های مختلف
- جلوگیری از تخریب جنگل‌ها و محیط طبیعی

۳-۳- تصویر سازمان فضایی استان در افق توسعه یافتگی

مناطق مستعد توسعه فعالیت‌های صنعتی و معدنی

- از پتانسیل‌های صنعتی بخش‌هایی در شهرستان‌های خنداب، کمیجان و فراهان، تاکنون استفاده نشده است و این مناطق از اولویت بالاتری برای استقرار صنایع منتقل شده و جدید استان دارند که باید زیرساخت‌های موردنیاز فعالیت‌های صنعتی نیز در آن‌ها توسعه یابد.
- منطقه شمالی استان (زرنديه و ساوه) با توجه به استقرار زیرساخت‌های مناسب صنعت (وجود بیش از ۸ شهرک، ناحیه و قطب صنعتی) و استفاده از محدودیت‌های قانون عدم استقرار صنایع در شعاع ۱۲۰ کیلومتر در تهران و استقرار صنایع بزرگ و مهم قطعا می‌تواند در استقرار صنایع پایین دستی و تکمیل زنجیره‌های تولید نقش ملی را ایفا کند. این موضوع نافی استقرار صنایع جدید در غرب قلمرو شمال استان نمی‌باشد.
- تقویت نقش منطقه میانی (اراک) در بخش صنعت، از طریق افزایش بهره‌وری و نوسازی و بازسازی صنایع و استفاده از ظرفیتهای موجود مدنظر می‌باشد.

– منطقه جنوب شرقی استان (محللات و خمین) دارای ظرفیتهای مناسب معدنی جهت توسعه فعالیتهای مرتبط با فرآوری و ایجاد حلقه های پسین می باشد.

مناطق مستعد توسعه سکونتگاهی

– از لحاظ برخورداری از توان اکولوژیک مناسب سکونتگاه، زیرساختهای اقتصادی و نزدیکی به مناطق توانمند جمعیتی (قم و اصفهان) منطقه جنوبی استان (شهرستانهای دلیجان، محللات و خمین) در اولویت اول استقرار جمعیت قرار دارند.

– منطقه جنوب غربی و غرب استان به دلیل وجود دشتهای حاصلخیز، اقلیم مناسب شامل کمیجان، خنداب و شازند در اولویت دوم استقرار جمعیت قرار دارد.

– منطقه شمال شرقی استان شامل بخشی از شهرستانهای ساوه و زرندیه به دلیل استقرار فعالیتهای اقتصادی و نزدیکی مرکز توانمند جمعیتی تهران اولویت بعدی استقرار جمعیتی می باشد.

– در منطقه میانی استان، شهرهای جدید امیرکبیر و مهاجران مستعد استقرار جمعیت سرریز مرکز استان (اراک) می باشد.

مناطق مستعد توسعه فعالیت های کشاورزی

– کشاورزی صنعتی و پیشرفته در ناحیه جنوبی غربی استان (دشت شازند) به دلیل وجود کلاس سطح یک خاک قابل آبیاری، بارندگی بالای ۴۰۰ میلیمتر مستعد کشت نباتات صنعتی نظیر کلزا و حبوبات نظیر لویا و ... و به دلیل وجود سرآب ها و چشمه های فراوان مستعد پرورش آبزیان می باشد.

– کشاورزی صنعتی و پیشرفته در ناحیه جنوبی شرقی استان (دشت های خمین و دلیجان-محللات) به دلیل برخورداری از اقلیم مناسب دارای تنوع زیاد محصولات کشاورزی بوده که عمدتاً ارزش صادراتی دارد، نظیر گل و گیاهان زینتی، گیاهان دارویی مانند گل محمدی، ماهیان زینتی و نباتات صنعتی مانند، کلزا

– استقرار کشاورزی تجاری و صادرات محور در ناحیه شمالی استان (دشتهای مرکزی ساوه و زرندیه) در محصولات نظیر پنبه، پسته، انار

– دشت شرا در منطقه غربی استان اولویت کشت محصولات باغی هسته دار (هلو، آلو، زردآلو، گیلاس و ...) و دانه دار (انگور، سیب)

مناطق مستعد توسعه خدمات

خدمات بهداشتی و درمانی

– شهر اراک به عنوان ارائه خدمات بهداشتی و درمانی سطح یک با عملکرد درون استانی و منطقه ای

– شهر ساوه به عنوان ارائه دهنده خدمات بهداشتی و درمانی سطح دو در منطقه شمال استان

- شهر خمین به عنوان ارائه دهنده خدمات بهداشتی و درمانی سطح دو در منطقه جنوبی استان
- خدمات پژوهشی و فناورانه**
- مرکز استان به عنوان قطب آموزش عالی با رویکرد فنی و مهندسی در منطقه غرب کشور
- توسعه مراکز تحقیقاتی و پژوهشی در بخش های مزیت دار صنعت و کشاورزی مانند ایستگاه تحقیقات میوه های نیمه گرمسیری در قلمرو شمالی استان، مرکز تحقیقات گل و گیاهان زینتی و مرکز ملی لوبیا خمین در قلمرو جنوبی استان و مرکز تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی و پارک علم و فناوری در قلمرو میانی استان
- منطقه شمالی (ساوه) به عنوان قطب آموزش های مهارتی و جوار کارگاهی مبتنی بر صنایع دارای مزیت
- منطقه جنوبی شرقی استان (نیمور محلات) به عنوان قطب آموزش عالی و مهارتی در حوزه معدن
- خدمات بازرگانی و پشتیبان تولید**
- ناحیه شرقی مرکز استان به عنوان مرکز لجستیک و ارائه دهنده خدمات نوین و برتر پشتیبان تولید
- مرکز استان ارائه دهنده خدمات مالی و پشتیبانی و تجارت الکترونیک
- مناطق مستعد توسعه فعالیت های گردشگری**
- گردشگری تاریخی، صنعتی، طبیعی در شهرستان اراک و گردشگری تاریخی و بومگردی در شهرستان های آشتیان و تفرش
- قطب گردشگری تاریخی، طبیعی و صنعتی در شمال استان (شهرستان های تفرش و ساوه)
- گردشگری تاریخی، سلامت، مذهبی و طبیعی در شهرستان های شازند، خمین، محلات و دلجان
- قطب گردشگری طبیعی و بوم گردی در منطقه غرب (خنداب، کمیجان)
- کریدور گردشگری خمین، محلات، دلجان، نراق، مشهد اردهال، نیاسر، کاشان، ایبانه
- کریدور گردشگری اراک، شازند، خمین، گلپایگان، خوانسار، چادگان، اصفهان
- ماده ۴- برنامه های اجرایی آمایش استان مرکزی به قرار زیر است:**
- نظام سکونتگاهی و توزیع فضایی جمعیت**
- برنامه ساماندهی کالبدی- فضایی سکونتگاه ها (شهری، روستایی)
- برنامه سیاست گذاری زیرساختی در خصوص سکونتگاه های شهری و روستایی
- برنامه تعادل بخشی فضایی سکونتگاه ها
- برنامه هوشمند سازی شهری
- برنامه ساماندهی کیفیت محیطی سکونتگاه ها
- صنعت و معدن**

- برنامه ارتقای بهره‌وری صنایع (مصرف بهینه آب و ...)
- استقرار صنایع و فعالیت های معدنی فناورانه، تخصصی و مبتنی بر مزیت های منطقه‌ای
- برنامه ایجاد، توسعه، تجهیز و تکمیل زیرساخت ها، فضاها و تسهیلات مرتبط با صنایع
- برنامه توسعه، تکمیل و تجهیز زیرساخت ها، امکانات و تسهیلات مورد نیاز توسعه معادن
- برنامه توسعه و گسترش خدمات پشتیبان تولید صنعتی و معدنی
- برنامه توسعه، تکمیل و تجهیز زنجیره ها، خوشه ها، تعاونی ها و واحدهای فعال و نیمه فعال صنعتی
- برنامه حفاظت و صیانت از محیط زیست و کاهش آلودگی ها منتج از فعالیت های صنعتی و معدنی
- برنامه ارتقاء بهره‌وری معادن

اقتصاد و سرمایه گذاری

- برنامه تسهیل و جذب سرمایه گذاری داخلی و خارجی و جلب مشارکت ها
- توسعه زیرساخت های بخش تجارت خارجی با رویکرد بهره گیری از فناوری های پیشرفته
- برنامه توسعه، تجهیز و تکمیل زیرساخت های مرتبط با بازرگانی (زیربنای بازرگانی، قطب ها، کریدورها و ...)
- برنامه بهبود فضای کسب و کار
- برنامه توسعه اشتغال و کارآفرینی

میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری

- برنامه بازاریابی و تبلیغات جاذبه ها و فعالیت های گردشگری
- برنامه توسعه زیرساخت ها و تأسیسات و خدمات مرتبط با گردشگری
- برنامه توسعه گردشگری تاریخی/فرهنگی/مذهبی
- برنامه تقویت و حفظ آداب و رسوم و سنن فرهنگی
- برنامه توسعه گردشگری طبیعی
- برنامه توسعه گردشگری سلامت
- برنامه توسعه گردشگری روستایی و عشایری
- برنامه حمایت از تولید و صادرات صنایع دستی
- برنامه حفظ و احیاء آثار تاریخی

حمل و نقل

- برنامه ارتقاء ایمنی حمل و نقل
- برنامه هوشمندسازی حمل و نقل کالا و مسافر

- برنامه توسعه حمل و نقل چند وجهی
- برنامه توسعه خدمات لجستیکی حمل و نقل
- برنامه توسعه و تجهیز حمل و نقل جاده‌ای
- برنامه توسعه و تجهیز حمل و نقل ریلی
- برنامه توسعه و تجهیز حمل و نقل هوایی

ارتباطات و فناوری اطلاعات

- توسعه فناوری های بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات و فعالیت های مجازی
- برنامه ارتقاء امنیت فضای ارتباطات و فناوری

کشاورزی و امنیت غذایی

- برنامه توسعه پرورش دام و طیور
- برنامه تولید محصولات ارگانیک و سالم
- برنامه مدیریت صادرات محصولات کشاورزی
- برنامه تکمیل و توسعه زنجیره های ارزش محصولات کشاورزی
- برنامه هوشمندسازی و توسعه کشاورزی دانش بنیان
- برنامه بهبود بهره وری آب و اصلاح الگوی کشت
- توسعه کشت گلخانه ای
- توانمندسازی نیروی انسانی
- برنامه توسعه گل و گیاه

آب

- برنامه بهسازی و توسعه تأسیسات آب و فاضلاب و بازچرخانی آب
- برنامه مدیریت تقاضای آب
- برنامه تأمین آب از منابع متعارف و نامتعارف
- ارتقاء بهره وری آب در بخش های مختلف

محیط زیست و منابع طبیعی

- بهبود شاخص های پایداری محیط زیست در بخش های آب، خاک، هوا و امواج
- حفاظت و احیاء زیست بوم های خشکی
- برنامه مدیریت و بازیافت پسماند

– حفاظت و احیاء زیست بوم‌های آبی

– برنامه پایش و مدیریت کاهش آلاینده‌ها

انرژی

– افزایش بهره‌وری در تولید، انتقال و توزیع انرژی

– برنامه توسعه انرژی‌های نوین و تجدیدپذیر

آموزش، علم و فناوری

– برنامه ایجاد، توسعه و تجهیز زیرساخت‌های پارک علم و فناوری، ایستگاههای تحقیقاتی و مراکز رشد

– برنامه ساماندهی مراکز و موسسات آموزش عالی

– برنامه توسعه خدمات پشتیبان و لجستیک

– برنامه توسعه و انطباق فعالیت دانش بنیان با مزیت سنجی منطقه ای

– مأموریت‌گرایی (محوری) دانشگاهها با مزیت‌های استانی

– برنامه توسعه و ساماندهی زیرساخت‌های آموزش و پرورش

– برنامه توسعه و ساماندهی آموزش فنی و حرفه‌ای

بهداشت و درمان

– برنامه توسعه بیمارستان‌های تخصصی و فوق تخصصی

– برنامه توسعه زیرساخت‌های بهداشتی درمانی

فرهنگ و هنر

– برنامه توسعه زیرساخت‌های و فعالیت‌های اجتماعی- فرهنگی

– برنامه توسعه خدمات و تجهیز فضاهای ورزشی

سرمایه اجتماعی

– برنامه کنترل آسیب‌های اجتماعی

– توسعه منابع انسانی و توانمندسازی اقشار آسیب‌پذیر

– برنامه توسعه مشارکت، تعهد و اعتماد اجتماعی

دفاعی، امنیتی و پدافند غیر عامل

– برنامه ایجاد، توسعه، تکمیل و تجهیز زیرساخت‌ها، امکانات و تسهیلات مرتبط با مدیریت بحران

– برنامه هدایت، راهبری، پایش و شناسایی تهدیدات و مصون سازی و کاهش آسیب پذیری مردم، زیرساخت ها و کانون های جمعیت و فعالیت و استمرار خدمات ضروری (از طریق رعایت اصول، الزامات و ملاحظات دفاعی، امنیتی و پدافند غیرعامل)

– برنامه جامع پدافند غیرعامل و مدیریت بحران

– برنامه توسعه زیرساخت های لازم مدیریت بحران (متناسب با نقش استان در پشتیبانی از استان های مجاور در مواقع بحران)

– برنامه خروج تدریجی مراکز خطرزای غیرشهری از نقاط مسکونی

– برنامه اشراف، صیانت، مقابله، تحلیل و بررسی، معماری و مهندسی و هم افزایی اطلاعاتی و امنیتی در مسائل و اهداف راهبردی وزارت اطلاعات در محیط امنیت ملی

مدیریت نهادی

– برنامه ایجاد تغییرات نهادی و اصلاح و تقویت سیاست گذاری ها مبتنی بر آمایش سرزمین

– برنامه توانمندسازی و بهره گیری حداکثری از ظرفیت مشارکت مردمی در اداره امور

ماده ۵- تمامی دستگاه های اجرایی ملی و استانی مکلف به رعایت مفاد این سند می باشند.

ماده ۶- کلیه فعالیت های تعریف شده در بخش های مختلف این سند باید به گونه ای باشد که مجموع نیازها و مصارف آبی آن ها محدود به سقف آب قابل برنامه ریزی استان در چارچوب پانزدهمین مصوبه ی شورای عالی آب در حوضه های آبریز درجه ۲- که توسط وزارت نیرو ابلاغ می گردد- باشد. وزارت نیرو مکلف است آب قابل برنامه ریزی به هنگام شده را در دوره های زمانی ۵ ساله بازنگری و به تفکیک بخش های مختلف مصرف و حوضه های آبریز درجه ۲، به استان ها ابلاغ نماید.

ماده ۷- سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان موظف است، گزارش عملکرد سالانه تحقق این سند را در پایان هر سال به دبیرخانه ار سال نموده و دبیرخانه نیز گزارشی از میزان تحقق پذیری اسناد آمایش همه استان ها را به شورای عالی ارائه می دهد.

ماده ۸- سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان موظف است تمهیدات لازم به منظور تحقق پذیری سند و هم چنین مطالعات آمایش استان در سطح استان را فراهم آورد.

ماده ۹- سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان موظف است به منظور تحقق عملیاتی سند؛ پیوند بین این سند با مطالعات آتی در سطح استان و برنامه های بلندمدت، میان مدت و کوتاه مدت از جمله بودجه سنواتی در استان را با تعامل و همکاری سازمان برنامه و بودجه کشور برقرار نماید.

ماده ۱۰- سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان موظف است حداکثر ظرف مدت یکسال، سند آمایش استان را بر اساس سند ملی آمایش سرزمین بازنگری، بروزرسانی و اسناد مربوطه را به دبیرخانه ارسال نماید.